

Provincie Zeeland

NATUURHERSTEL WESTERSCHELDE

Nieuwe Natuur Sint Jacobspolderweg

Kluten (Ch. Jacobusse)

Luchtfoto plangebied Sint Jacobspolderweg

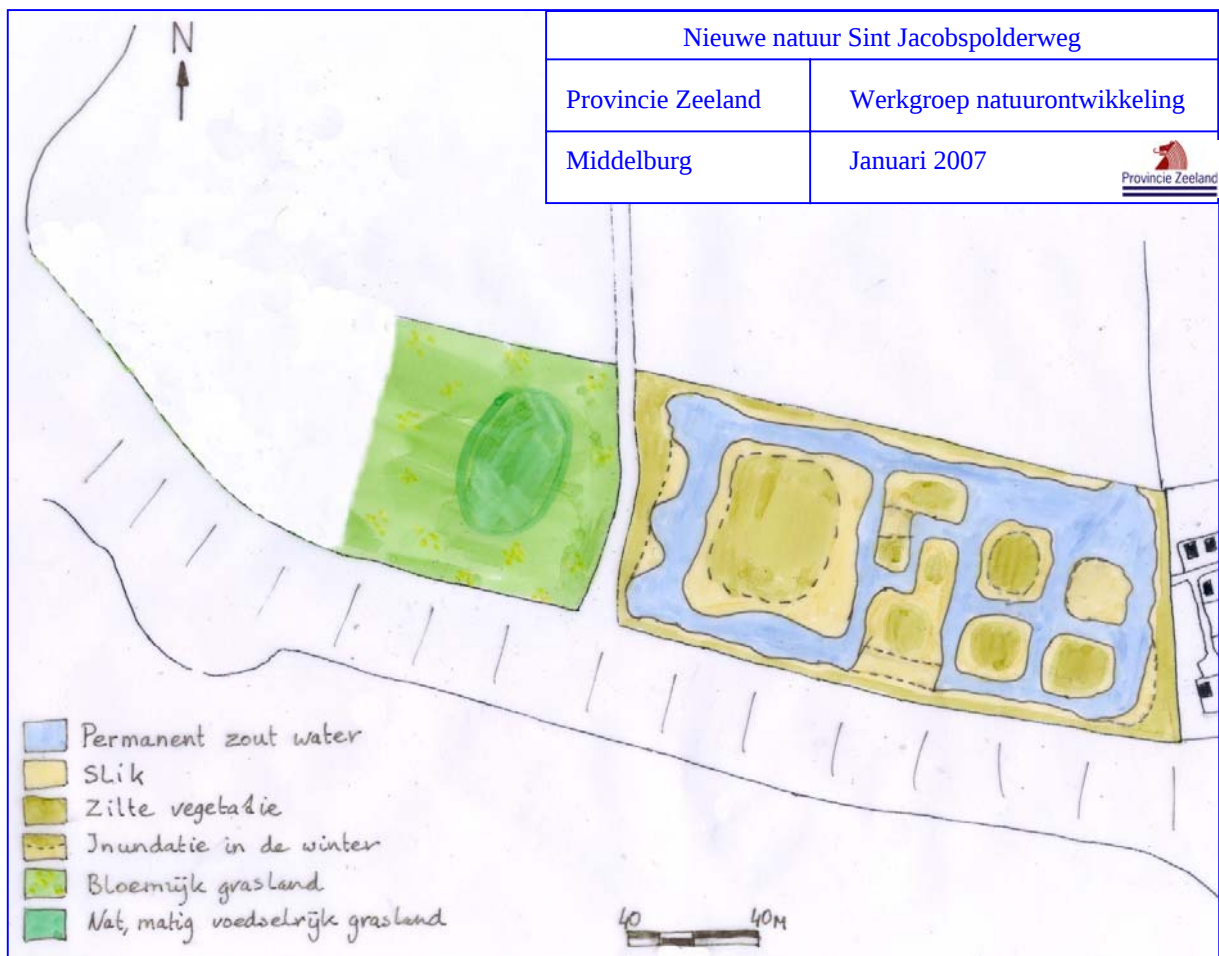

Provincie Zeeland

NATUURHERSTEL WESTERSCHELDE

Nieuwe Natuur Sint Jacobspolderweg

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland d.d.

Samenvatting

Inleiding

In het Natuurgebiedsplan Zeeland (2005) is 10,8 ha ten westen van recreatieterrein Scheldeoord begrensd als natuurcompensatieproject. Het plangebied Sint Jacobspolderweg behoort tot de zogenaamde Categorie B-projecten van het Natuurherstel Programma Westerschelde: binnendijkse natuur direct grenzend aan de Westerschelde, met een streefbeeld gericht op zoveel mogelijk aan de Westerschelde gebonden natuur. De looptijd van het natuurherstelprogramma is tot 2008. De 8,6 ha die zijn verworven worden als natuurcompensatiegebied ingericht, de resterende hectares worden uit de begrenzing gehaald. Na uitvoering van de inrichtingsmaatregelen door Dienst Landelijk Gebied wordt het gebied overgedragen aan Natuurmonumenten.

Het gebied ligt ca. 1,5 km ten zuiden van het dorp Baarland, direct aan de Vogelzangse Zeedijk. Aan de oostzijde grenst het gebied aan recreatieterrein Scheldeoord en in het noorden grenst het gebied aan percelen die in agrarisch gebruik zijn. De Sint Jacobspolderweg, die midden door het gebied loopt, verwijst naar het voormalige poldertje dat in de 15^e eeuw aan de zuidzijde van het gebied werd ingepolderd en na korte tijd ook weer door de zee werd overspoeld.

Streefbeeld

In het gebied is, door de ligging aan de Westerschelde, het laaggelegen maaiveld en de aanwezige kweldruk, de ontwikkeling van zoute, natte natuur mogelijk. In het oostelijk deel worden eilanden gecreëerd met drassige en slikkige oeverlanden die in de zomer droogvallen. Deze zijn begroeid met Zeekraal en Schorrenkruid. Op hogere delen komen Kweldergras, Zeeaster en Zilte rus voor. Ten westen van de Sint Jacobspolderweg ontwikkelt zich zoet grasland, met afhankelijk van de hoogteligging drogere en vochtige delen.

Door de ligging aan de Westerschelde heeft een functie als hoogwatervluchtplaats en foerageergebied voor steltlopers van het intergetijdengebied. Tijdens trekperiodes kan het gebied dienen als rust- en foerageergebied. De droogvallende eilanden bieden broedgelegenheid aan kustvogels als Kluut en Kokmeeuw.

Inrichtingsmaatregelen

In het oostelijk deel van het gebied wordt permanent open water met eilanden gecreëerd. Hiervoor wordt ontgraven, er wordt in het gebied een kwelbuis geplaatst en het oppervlaktewaterpeil wordt verhoogd. In het westelijk deel van het gebied wordt plaatselijk maaiveldverlaging toegepast. Rondom beide deelgebieden wordt een lage kade opgeworpen. Bij de voorbereiding van de uitvoering worden eventuele effecten op de waterhuishouding van de omliggende percelen onderzocht en indien nodig worden compenserende maatregelen getroffen.

Recreatief medegebruik

Het gebied is goed ontsloten. Midden door het gebied loopt de Sint Jacobspolderweg en aan de zuidzijde van het gebied onder de Vogelzangse Zeedijk loopt een weg. Door de beperkte oppervlakte van het gebied en door de ligging aan de zeedijk is het gebied goed te overzien vanaf de wegen en de zeedijk. Omdat het gebied een belangrijke functie heeft als hoogwatervluchtplaats voor kustvogels is betreding van het gebied niet gewenst.

Beheer

In het gebied zal extensieve begrazing worden toegepast.

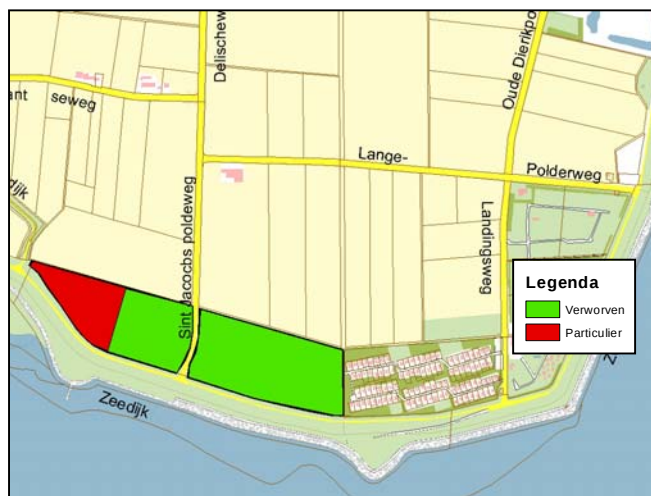
Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding.....	1
1.2 Ligging van het plangebied.....	1
2 Gebiedsbeschrijving.....	2
2.1 Historische ontwikkeling	2
2.2 Huidige situatie	3
2.3 Geologie.....	3
2.4 Bodem	4
2.5 Hoogteligging	5
2.6 Archeologie.....	6
2.7 Waterhuishouding	6
2.8 Huidige natuurwaarden	8
3 Beleid	9
4 Natuurdoelen	10
4.1 Werkwijze	10
4.2 Kansrijkdom.....	10
4.3 Streefbeeld	10
4.4 Natuurdoeltypen.....	11
4.5 Recreatief medegebruik	12
5 Inrichting en beheer	13
5.1 Inrichting.....	13
5.2 Beheer	14
5.3 Nabuurschap	14
6 Monitoring	15
7 Literatuur.....	16
8 Verantwoording.....	17
Bijlage 1: Boringen plangebied Sint Jacobspolderweg	I
Bijlage 2: Broedvogelinventarisatie 2000 (SOVON)	II

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het Natuurgebiedsplan Zeeland 2005 is ca. 10,8 ha grond ten westen van recreatieterrein Scheldeoord begrensd als natuurcompensatieproject. Het betreft compensatie van de natuurwaarden die verloren gaan ten gevolge van de tweede verdieping van de Westerschelde. Het plangebied Sint Jacobspolderweg behoort tot de zogenaamde Categorie B-projecten van het Natuurherstel Programma Westerschelde: binnendijkse natuur direct grenzend aan de Westerschelde, met een streefbeeld gericht op zoveel mogelijk aan de Westerschelde gebonden natuur. De looptijd van het natuurherstelprogramma is tot 2008. De 8,6 ha die zijn verworven worden als natuurcompensatiegebied ingericht, de resterende hectares worden uit de begrenzing gehaald. Na uitvoering van de inrichtingsmaatregelen door Dienst Landelijk Gebied wordt het gebied overgedragen aan Natuurmonumenten.

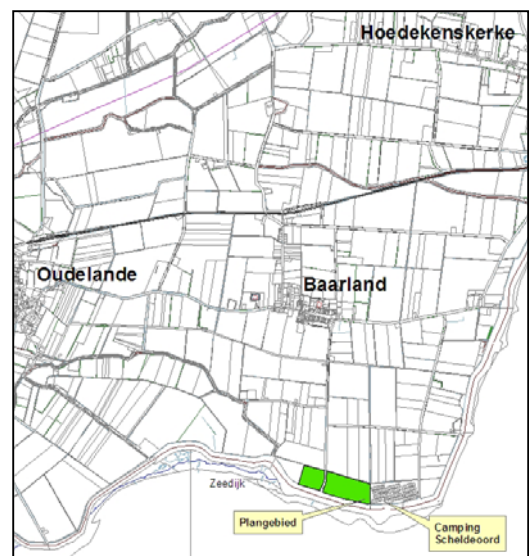

In dit plan worden de natuurdoelen uit het Natuurbeleidsplan nader uitgewerkt en de benodigde inrichtingsmaatregelen beschreven.

Figuur 1.1.1: Kaart met eigendomsgegevens van het plangebied Sint Jacobspolderweg, de verworven percelen worden ingericht, de resterende hectares worden uit de begrenzing gehaald.

1.2 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen in de Zak van Zuid-Beveland, ca. 1,5 km ten zuiden van het dorp Baarland, direct aan de Vogelzangse Zeedijk. Aan de oostzijde grenst het gebied aan recreatieterrein Scheldeoord en in het noorden grenst het gebied aan percelen die in agrarisch gebruik zijn. De Sint Jacobspolderweg, die midden door het gebied loopt, verwijst naar het voormalige polderdijk dat in de 15^e eeuw aan de zuidzijde van het gebied werd ingepolderd en na korte tijd ook weer door de zee werd overspoeld.

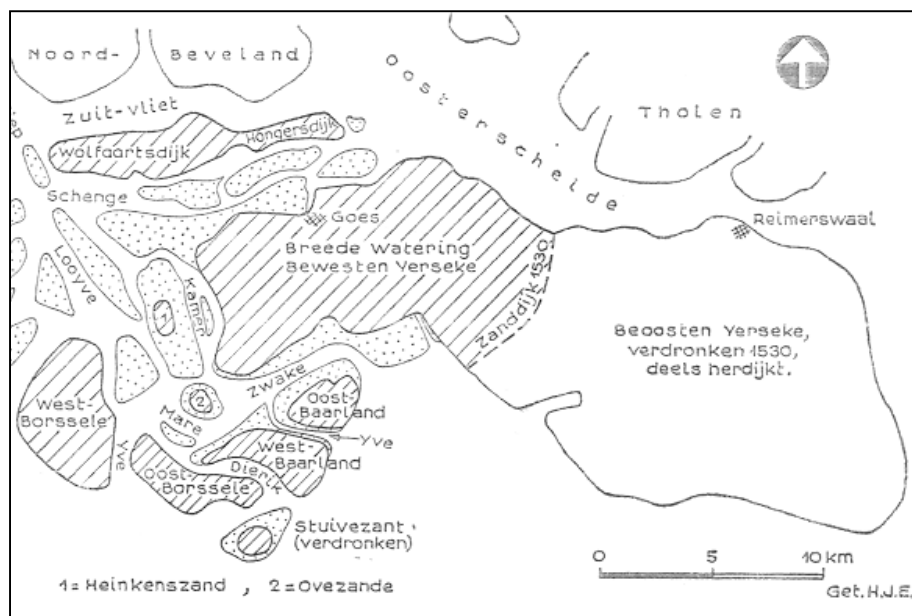
Figuur 1.2.1: Ligging van plangebied Sint Jacobspolderweg

2 Gebiedsbeschrijving

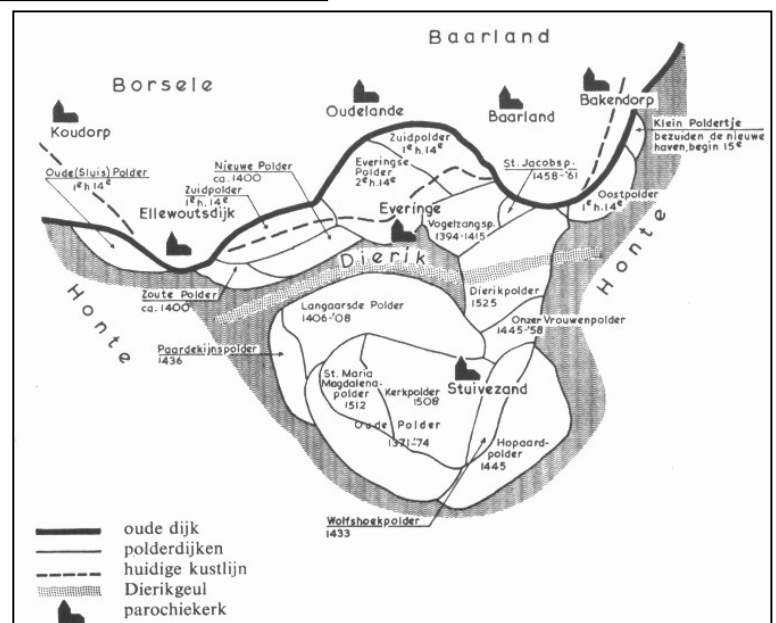
2.1 Historische ontwikkeling

Het plangebied ligt in de Baarlandpolder. Ten tijde van de stormvloed van 1014 is in de Zak van Zuid-Beveland een binnenzee gevormd, de Zwake. Ten zuiden van deze binnenzee waren nog enkele uitgebreide stukken oudland gespaard gebleven. Deze waren van elkaar gescheiden door brede stromen. De Baarlandpolder (ca. 931 ha) behoort dan ook tot de oude kerngebieden van Zuid-Beveland. Het stond bekend als West-Baarland en omvatte oorspronkelijk de drie heerlijkheden Baarland, Bakendorp en Oudelande. Ten zuiden van Baarland werd rond 1400 het eiland Stuivezand ingedijkt, hier heeft de parochie Stuivezand gelegen. In de 14^e en 15^e eeuw werden tussen Stuivezand en Baarland verschillende polders ingedijkt, waaronder de Sint Jacobspolder in 1458 voor de kust van het plangebied. De stroom tussen de eilanden, de Dierik, werd in 1525 middels de Dierikpolder afgedamd, waardoor Stuivezand aan het vasteland kwam te liggen. Al deze nieuwe polders zijn in de 16^e eeuw weer verspoeld, Stuivezand ging in de 17^e eeuw voorgoed ten onder. De Baarlandpolder bleef, ondanks verschillende calamiteiten, zijn oorspronkelijke oppervlakte behouden.

Figuur 2.1.1: De voormalige eilanden van Zuid-Beveland in de Middeleeuwen (Bron: Wilderom)

Figuur 2.1.2: Situatie van de zuidkust van Baarland in de 14^e en 15^e eeuw (bron: dr. C. Dekker)

Na de overstroming van 1953 vond herverkaveling plaats van het gebied rond Ellewoutsdijk, Baarland en Hoedekenskerke. Tot de ruilverkaveling had dit gebied nog het karakter van een oorspronkelijk Oudlandgebied met een kleinschalig cultuurlandschap. Bij de herverkaveling is hiervan echter veel verdwenen. De poelgronden, laaggelegen en veelal in gebruik als weiland, werden diep ontwaterd en omgezet in bouwland. Als gevolg van egalisatie is het verschil tussen poelgronden en kreekruggen vervaagd.

Figuur 2.1.3: situatie plangebied en omgeving omstreeks 1910 (detail uit Historische Atlas Zeeland)

2.2 Huidige situatie

In de huidige situatie is het gebied in gebruik als bouwland. De strook direct ten westen van recreatieterrein Scheldeoord ligt sinds enkele jaren braak en is aan de randen ingeplant met bosplantsoen. Midden door het plangebied loopt de Sint Jacobspolderweg.

Figuur 2.2.1: Luchtfoto van het gebied (2005).

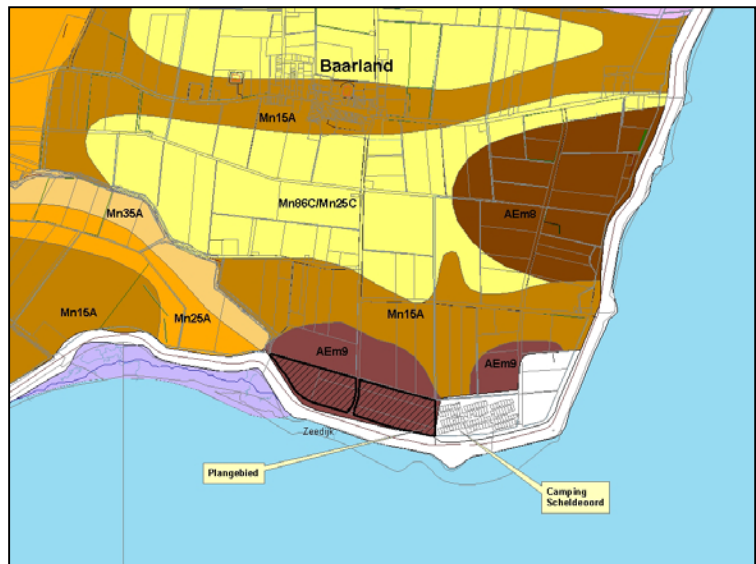
2.3 Geologie

De bovenkant van de Pleistocene ondergrond bevindt zich op ca. 6 meter -NAP. De bovenkant van de Afzettingen van Calais (Formatie van Wormer) bevinden zich op ongeveer 3 meter -NAP. Ter plaatse van het plangebied zijn tevens een aantal boringen verricht. De boorlocaties en boorbeschrijvingen zijn weergegeven in bijlage 1.

De ondergrond van Beveland is beschreven op de Geologische kaart van Nederland (Van Rummelen, 1972). Het plangebied wordt op de Geologische kaart aangegeven als A0.3a: Afzettingen van Duinkerke IIIa op afzettingen van Duinkerke II op Hollandveen op Afzettingen van Calais (klei op zand).

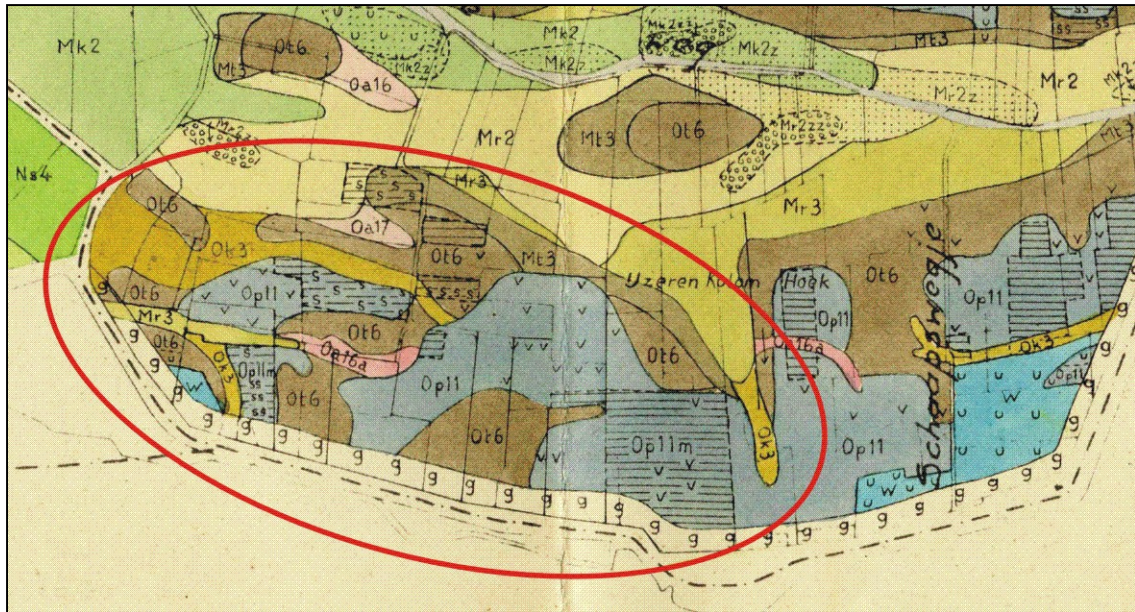
2.4 Bodem

Op de bodemkaart 1:50.000 (1994) is het gebied Sint Jacobspolderweg aangegeven met de legenda eenheid: Aem9: Geëgaliseerde en verwerkte zeekleigronden met plaatselijk veen binnen 120 cm. Enkele delen van het gebied zijn gemoerd. Tijdens de watersnoodramp van 1953 is de polder onder water gelopen. Na drooglegging is het oude middeleeuwse land geëgaliseerd ten behoeve van de herverkaveling, waaronder ook plangebied Sint Jacobspolderweg. Voorafgaand aan de herverkavelingswerken is een gedetailleerde Bodemkaart van Zuid-Beveland verschenen (schaal 1:10.000, opname 1954).

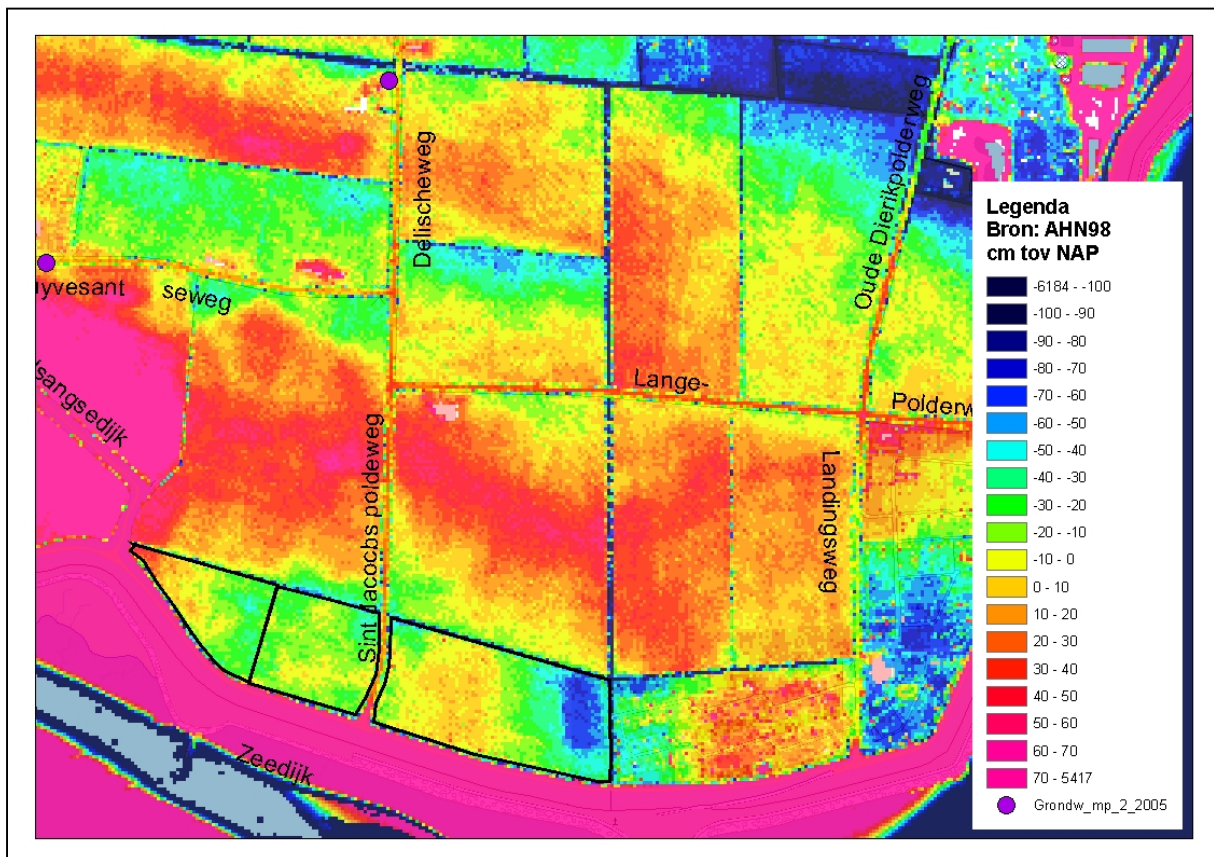
**Figuur 2.4.1: Bodemkaart 1:50.000
plangebied en omgeving**

Het gebied bestaat voor het grootste deel uit oude poelgrond (Op11) en oude overgangsgrond (Ot6). Een enkele keer komt ook zavelige oude kreekruggrond (MOk3) en dunne lichte oude kleiplaatgrond (MOa16) voor. In het noordwesten wordt de oude overgangsgrond en oude poelgrond plaatselijk onderbroken door kalkhoudende jongere kreekruggrond met zavelige bovengrond (Mr3). Enkele van de oude poelgronden in het gebied zijn gemoerneerd (arcering). Daarnaast komt plaatselijk veen voor, beginnend, tussen 80 en 120 cm of is de bodem sterk zilt. Aan de noordzijde van het plangebied zijn kreekbeddinggronden gelegen.

Figuur 2.4.2: Bodemkaart plangebied Sint Jacobspolderweg en omgeving, opname 1954

2.5 Hoogteligging

Figuur 2.5.1: Hoogtekaart van plangebied en omgeving (Algemeen Hoogtebestand Nederland)

Het hoogteverschil in het plangebied bedraagt ongeveer 1 meter. In de strook direct ten westen van recreatieterrein Scheldeoord is de ligging van het maaiveld het laagst. De maaiveldhoogte bedraagt ca. 0,8 m -NAP. In het overige deel van het plangebied varieert de maaiveldhoogte tussen 0,5 m -NAP en 0,3 m +NAP.

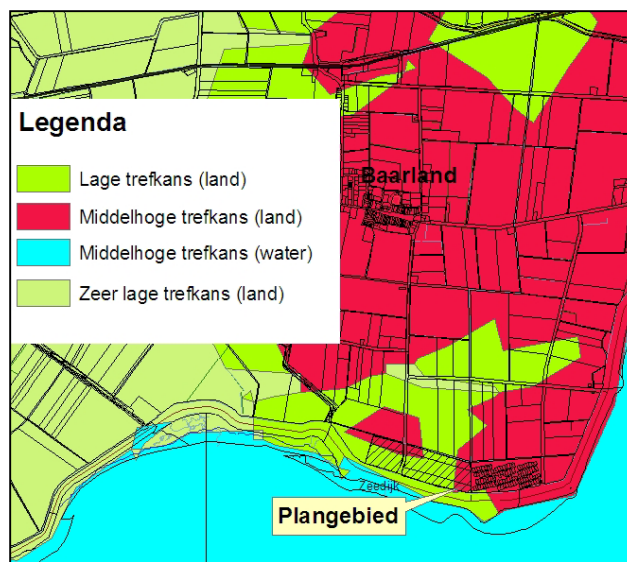
2.6 Archeologie

Op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) is het gebied niet aangegeven als (deel van) een terrein met een vastgestelde archeologische waarde. In de omgeving van het plangebied bevinden zich wel twee terreinen die op de AMK zijn aangegeven. De dorpskern van Baarland en de dorpskern van Oudelande zijn vermeld als terrein met een vastgestelde archeologische waarde.

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is het grootste deel van het plangebied aangegeven als gebied met een lage archeologische verwachtingswaarde. Voor de strook direct ten westen van recreatiepark Sint Jacobspolderweg en een strook noordelijk in het plangebied wordt een middelhoge archeologische verwachtingswaarde aangegeven (zie figuur 2.6.1). Dit betekent dat op deze plaatsen in het plangebied een middelhoge trefkans bestaat op de aanwezigheid van archeologische waarden.

In het gebied zijn geen archeologische vindplaatsen bekend.

In de delen van het gebied met een middelhoge verwachtingswaarde waar dieper dan 30 cm beneden maaiveld wordt ontgraven is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Figuur 2.6.1: Archeologische verwachtingswaarde van het plangebied Sint Jacobspolderweg en omgeving volgens de IKAW.

2.7 Waterhuishouding

Grondwater

Op de bodemkaart 1:50.000 is voor het gebied de grondwatertrap III/V aangegeven (zie tabel 2.7.1). Voor zover bekend is in het gebied geen drainage aanwezig.

Tabel 2.7.1: Grondwatertrappen in plangebied Sint Jacobspolderweg (Bodemkaart 1:50.000)

Grondwatertrap	III	V
GHG	<40	<40
GLG	80-120	>120

In de omgeving van het plangebied bevinden zich een tweetal grondwaterbuizen van TNO-NITG (zie tabel 2.7.1 en figuur 2.7.4).

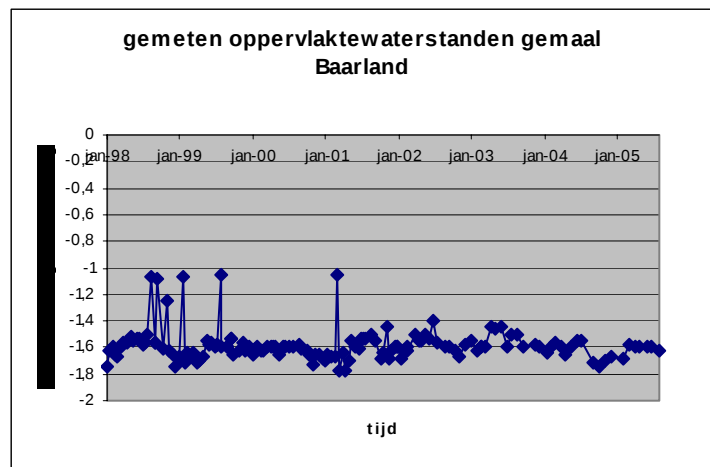
Tabel 2.7.2: Grondwatergegevens van grondwaterbuizen in de omgeving van Sint Jacobspolderweg (TNO-NITG)

Meetpunt	Buis nr.	Meetperiode	Filterdiepte (m NAP)	GLG (cm NAP)	GHG (cm NAP)
B48H0259	001	14/04/1986 – 02/05/2001	-2,10 tot -3,10	-30	-15
	002	14/04/1986 – 02/05/2001	-18,96 tot -19,96	-25	-10
B48H0312	001	29/08/1983 – 02/09/2000	-14,78 tot -15,78	-55	-50

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat sprake is van kweldruk in de dichtstbij gelegen peilbuis. Omdat het plangebied direct tegen de Westerschelde is gelegen zal de kweldruk daar hoger zijn dan in de meer noordelijk gelegen peilbuis. De grondwaterstijghoogten zijn in een groot deel van het gebied hoger dan het maaiveld.

In het plangebied is echter een ondoorlatende deklaag van enkele meters klei en veen aanwezig. Het brakke water kan hierdoor maar moeilijk aan de oppervlakte van het plangebied komen. Op de laagste plekken kan in drogere perioden (als geen zoet water meer aanwezig is in de bodem) verzilting van de bodem plaatsvinden. In de dieper gelegen sloten treedt wel brakke kwel op.

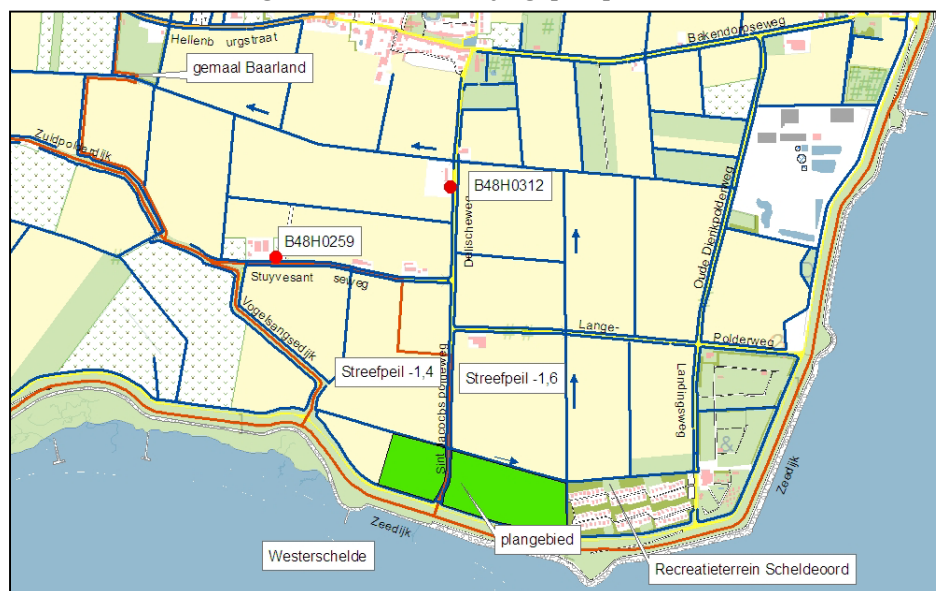
Oppervlaktewater

Figuur 2.7.3: Gemeten oppervlaktewaterstanden bij gemaal Baarland.

Het plangebied ligt in twee verschillende peilgebieden. Het gedeelte ten westen van de Sint Jacobspolderweg ligt in een peilgebied met een streefpeil van 1,4 m -NAP. Het peil wordt gerealiseerd met behulp van een stuwende duiker. Het gedeelte ten oosten van de Sint Jacobspolderweg ligt in een peilgebied met een streefpeil van 1,6 m - NAP. Uit gegevens van Waterschap Zeeuwse Eilanden blijkt dat het streefpeil wordt gehandhaafd.

De sloot aan de noordoostzijde van het plangebied heeft de functie van hoofdwaterloop. De afwatering van het plangebied verloopt via de aan de noordoostzijde van het plangebied gelegen hoofdwaterloop in noordwestelijke richting naar het gemaal Baarland, waar onderbemaling plaatsvindt. Vervolgens wordt het water naar gemaal Ellewoutsdijk gepompt.

Figuur 2.7.4: Ligging van de hoofdwaterlopen, het gemaal en de grondwatermeetpunten en de indeling van het gebied en omgeving in peilgebieden.

Kwaliteit

Op ca. 1 km ten noorden van het plangebied bevindt zich in de hoofdwatergang waarlangs het plangebied afwatert een meetpunt van waterschap Zeeuwse Eilanden. Uit waterkwaliteitsgegevens blijkt dat het oppervlaktewater van de watergang brak is. Het chloridegehalte varieert tussen 3300 en 6400 mg/l (metingen 2004). Tevens is het oppervlaktewater rijk aan stikstof.

2.8 Huidige natuurwaarden

Vegetatie

In 1978 is een veldkartering uitgevoerd door de Provinciale Planologische Dienst voor Zeeland in en rondom het plangebied. Het gebied ten westen van de Sint Jacobspolderweg is destijds gekenmerkt als matig reliëfrijk grasland. Hier werden soorten aangetroffen als Kamgras (*Cynosurus cristatus*), Zilverschoon (*Potentilla anserina*), Gerande schijnspurrie (*Spergularia media*), Gewoon kweldergras (*Puccinellia maritima*) en Stomp kweldergras (*Puccinellia distans* subsp. *distans*), Veldgerst (*Hordeum secalinum*) en Zeegroene rus (*Juncus inflexus*).

Langs de slootkanten en de weg die door het gebied loopt zijn Echte heemst (*Althaea officinalis*), Zulte (*Aster tripolium*) en Zilte rus (*Juncus gerardi*) waargenomen.

In 1997 is het gebied opnieuw gekarteerd. Het weiland ten westen van de Sint Jacobspolderweg is destijds beschreven als raaigrasweide. De natuurwaarde van dergelijke agrarische cultuurgraslanden is gering. Op enkele plaatsen in de dijksloot is zilte vegetatie waargenomen.

In de huidige situatie is het plangebied in gebruik als bouwland. De natuurwaarden van het gebied zijn dan ook gering. In de dijksloot wordt afwisselend Riet en Zeebies aangetroffen. De oostelijke strook van het gebied ligt sinds enkele jaren braak. Dit gedeelte van het plangebied was ooit voorzien als uitbreiding van recreatieterrein Scheldeoord. De randen zijn destijds dan ook ingeplant met bosplantsoen. Omdat de grond op deze locatie braak ligt komt een overwegend ruige vegetatie voor. Er zijn echter ook een paar zilte soorten aangetroffen waaronder Zilte rus en Zeeaster. Daarnaast zijn in dit gedeelte Zilverschoon en Greppelrus aangetroffen.

Vogels

In 2000 is in opdracht van de Provincie Zeeland door SOVON het rapport 'Broedvogels van de Zak van Zuid-Beveland in 2000: Tellingen in het kader van het Atlasproject 1998-2000' opgesteld. Ook plangebied Sint Jacobspolderweg is hiervoor geïnventariseerd. Er werden territoria vastgesteld van Bergeend (2), Kluut (11), Tureluur (1), Zomertortel (6), Ransuil (1), Veldleeuwerik (2), Gele kwikstaart (1), Grote lijster (1) en Putter (3).

Tijdens uitvoering van het "Broedonderzoek op Noord- en Zuid Beveland in 2000" werden in de (directe) omgeving van het plangebied ook Torenvalk en Bruine Kiekendief waargenomen.

In de omgeving van het plangebied zijn tevens maandelijkse wintertellingen uitgevoerd van niet-broedende vogels. Hieruit blijkt dat in de omgeving van het plangebied veel Bergeenden, Kluten, Bontbekplevieren, Goud- en Zilverplevieren en Drieteenstrandlopers voorkomen (www.deltavogelatlas.nl).

Amfibieën en Reptielen

In de omgeving van het plangebied zijn de volgende amfibieën en reptielen waargenomen: Gewone pad, Rugstreeppad en Bruine kikker (RAVON, 1994).

Zoogdieren

Zoogdieren die in de omgeving van het plangebied voorkomen zijn: Egel, Mol, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Ree, Ondergrondse woelmuis, Aardmuis, Veldmuis, Bruine rat, Huismuis, Haas en Konijn (Atlas Nederlandse Zoogdieren, 1992). Het gebied is niet rijk aan vleermuizen; alleen van Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger is het voorkomen in het gebied bekend (Atlas van de Nederlandse vleermuizen, 1997).

Vlinders

In de omgeving van het plangebied zijn over de periode 1993 - 2002 de volgende vlindersoorten waargenomen: Zwartsprietdikkopje, Groot koolwitje, Klein koolwitje, Klein geaderd witje, Atalanta, Argusvlinder en Oranje zandoogje (Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland & Stichting het Zeeuwse Landschap, 2003).

3 Beleid

In het landelijke **Natuurbeleidsplan** (1990) wordt globaal de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland aangegeven als middel voor de versterking van natuurwaarden in Nederland. Bij de **Zeeuwse uitwerking van het natuurbeleidsplan** is in de periode 1991-1994 de begrenzing van de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

Op landelijk niveau is het natuurbeleidsplan opgevolgd door de **Nota natuur, bos en landschap in 21^e eeuw**; Natuur voor mensen, mensen voor natuur (2000). In deze nota blijft de voortzetting en realisatie van de EHS een speerpunt, maar tevens is er meer aandacht voor de betekenis van natuur voor de samenleving en de internationale context van het natuurbeleid.

Het provinciale beleid (voor de periode 2000- 2010) staat aangegeven in het **10-puntenplan voor de Zeeuwse natuurbeleid**, met als subtitel “Werk in Uitvoering”. Een aantal actiepunten uit deze nota is van toepassing op het plangebied Sint Jacobspolderweg.

De hoofddoelstelling van dit beleid, uitgewerkt in het **Natuurgebiedsplan Zeeland** (2005) is een snelle realisatie van de EHS met als uitgangspunt maximale kwaliteit ‘echte Zeeuwse natuur’ op de grens van nat en droog, van zoet en zout in de binnenduinrand, langs Deltawateren en langs kreken. In het vastgestelde Natuurgebiedsplan Zeeland zijn de natuurgebieden, beheersgebieden en landschapsgebieden begrensd. Tevens zijn in dit plan de natuurdoelen op hoofdlijnen weergegeven en is het toetsingskader voor subsidieaanvragen in het kader van de regeling uit het **Programma Beheer**.

Tweede actiepunt in het 10-puntenplan is Natuurherstel Westerschelde. In de Bestuursovereenkomst is vastgelegd dat natuurcompensatie ten gevolge van de verdieping van de vaargeul, grotendeels binnendijs zal plaatsvinden ondanks de mindere directe relatie met de Westerschelde. De provincie is eerstverantwoordelijke voor de realisatie van binnendijkse projecten. Uit de evaluatie van de Voortgangscommissie in 2001 is gebleken dat binnendijkse natuurontwikkeling direct langs de Westerscheldedijk het meeste winst oplevert voor de natuurwaarden van de Westerschelde. Op grond van deze evaluatie heeft de Voortgangscommissie voorstellen ontwikkeld om het totale natuurcompensatieprogramma te versterken waarbij het accent ligt op meer binnendijkse natuurontwikkeling, direct grenzend aan de Westerscheldedijk (B-extra projecten). Het plangebied Sint Jacobspolderweg (ca. 11 ha) is opgenomen als een categorie B-extra project en geeft middels natuurontwikkeling een kwaliteitsimpuls aan de binnendijkse natuurwaarden.

4 Natuurdoelen

4.1 Werkwijze

Voorafgaand aan de uitwerking van het streefbeeld voor natuur, wordt de kansrijkdom geschetst. Daarbij wordt aangegeven welke mogelijkheden er zijn voor natuurontwikkeling binnen de gegeven, eventueel te optimaliseren, abiotische patronen en processen. Deze analyse van de kansrijkdom wordt vertaald in een streefbeeld. Het streefbeeld wordt 'vertaald' in natuurdoeltypen zoals die zijn beschreven in het Handboek Natuurdoeltypen in Nederland en de Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS.

4.2 Kansrijkdom

Het plangebied Sint Jacobspolderweg is opgenomen als een categorie B-project in het Natuurcompensatie Programma Westerschelde. Categorie B betreft binnendijkse natuurontwikkeling, direct grenzend aan de Westerschelde. Dit houdt in dat zoveel mogelijk naar aan de Westerschelde gebonden natuur gestreefd dient te worden. Dit houdt in dat zoveel mogelijk zoute, natte natuur dient te worden gerealiseerd, of anders zoete, natte natuur.

Vanwege de lage ligging van het plangebied vlak aan de Westerschelde zijn er kansen voor de ontwikkeling van zoute natuur. In de huidige situatie is sprake van een kweldruk in het plangebied. Echter vanwege de dikke deklaag van klei en veen kan de zoute kwel maar moeilijk aan de oppervlakte komen. Door het plaatsen van een kwelbuis in het watervoerende pakket onder de deklaag kan een constante kwelstroom worden gerealiseerd van schoon water uit het watervoerend pakket.

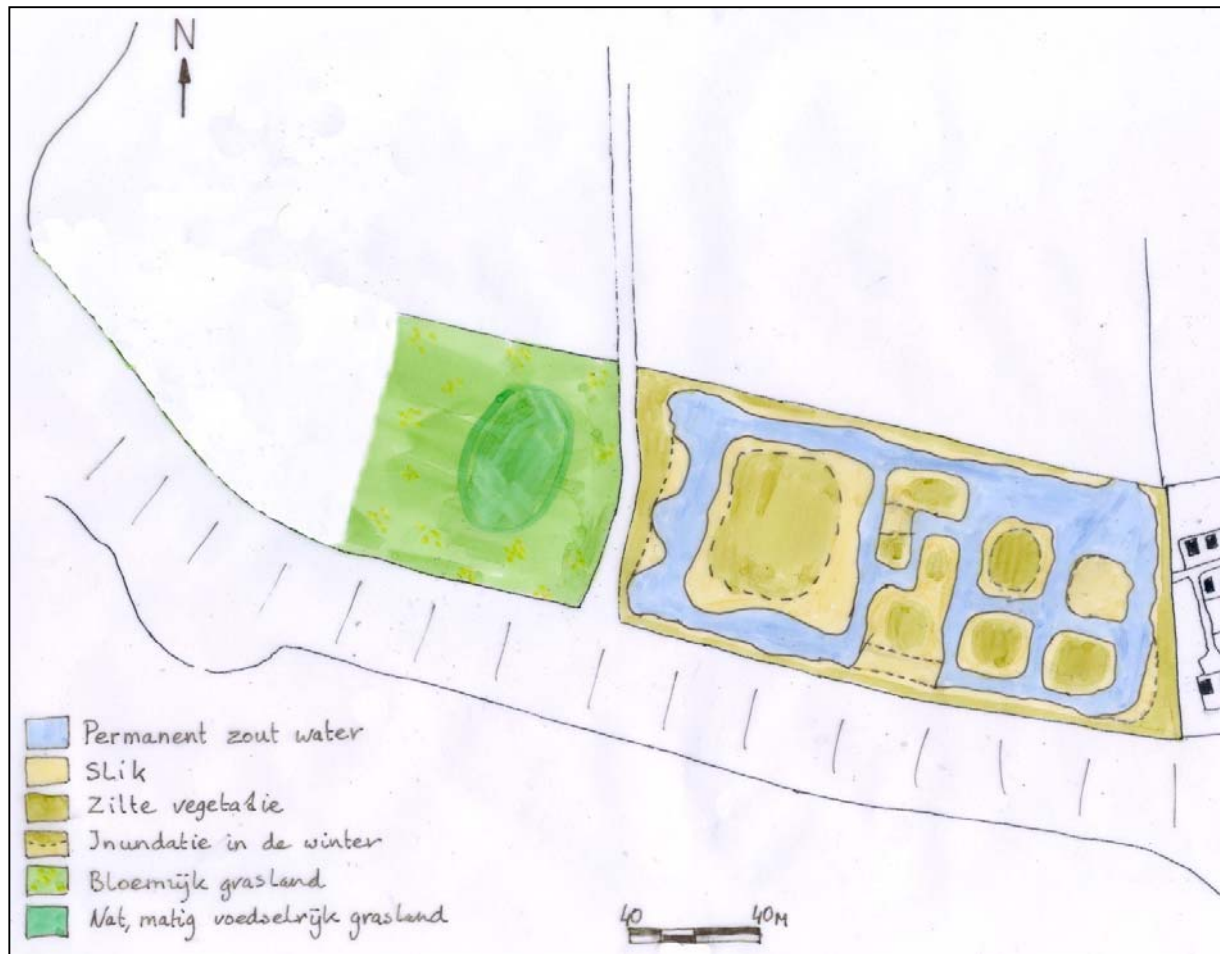
Graslanden, afgewisseld met open water hebben een belangrijk functie voor kust- en weidevogels. Het ondiep water en de droogvallende eilandjes doen dienst als hoogwatervluchtplaats. Om een grotere oppervlakte aan permanent open water te krijgen wordt in de laagste delen ontgraven tot 0,9 m -NAP, zodanig dat er een aaneengesloten oppervlakte aan open water is. Indien daartussen eilandjes worden gecreëerd, ontstaat een gradiënt van open water, via droogvallende delen in de zomer tot permanent droge stukken.

Het plangebied wordt in tweeën gedeeld door de Sint Jacobspolderweg. Het westelijk gedeelte van het plangebied is hoger gelegen. Dit gedeelte van het plangebied leent zich voor de ontwikkeling van zoete, natte natuur. Door plaatselijke maaiveldverlaging op de laagste delen van het gebied kan zich een vochtgradiënt ontwikkelen van in de winter inunderende laagten, via vochtige naar drogere, zoete graslanden.

4.3 Streefbeeld

In het plangebied Sint Jacobspolderweg ontstaat in samenhang met de Westerschelde een gradiënt van binnendijks zoet en brak naar buitendijks zout. Door de ligging van het gebied naast de Westerschelde heeft het gebied de functie als hoogwatervluchtplaats en foerageergebied voor steltlopers (oostelijk deel) van het intergetijdengebied. Tijdens trekperioden kan het gebied dienen als rust- en foerageergebied voor waadvogels. De droogvallende eilanden bieden broedgelegenheid aan kustvogels als Kluten en Kokmeeuwen. Het westelijk deel van het gebied biedt broed- en rustgelegenheid voor weidevogels zoals Tureluur en Slobeend.

De drassige, slikkige oeverlanden die in de zomer droogvallen zijn begroeid met zilte pioniervegetatie van Zeekraal en Schorrenkruid. Op de overgang naar de droge delen komt Kweldergras en Zeeaster voor. Op de drogere delen wordt de vegetatie gedomineerd door Zilte rus. Het westelijk deel van het plangebied wordt gekenmerkt door Zilver schoen en Geknikte vosses taart op de lagere natte delen overgaand in een vegetatie met Veldgerst en Kamgras op de hogere droge delen.

Figuur 4.3.1: Streefbeeld nieuwe natuur Sint Jacobspolderweg

4.4 Natuurdoeltypen

In het Natuurgebiedsplan Zeeland 2005 zijn voor Sint Jacobspolderweg de volgende drie natuurdoeltypen aangegeven: 'Binnendijks zilt grasland (40%)', 'Nat, matig voedselrijk grasland (40%)' en 'Brak stilstaand water (20%)'. Deze verdeling van natuurdoeltypen komt overeen met het streefbeeld voor het plangebied, zoals in dit plan is uitgewerkt.

3.13 Brak stilstaand water

Stilstaand water met een hoog ($> 1000 \text{ mg Cl}^-/\text{l}$) chloridegehalte. De brakwatergemeenschappen zijn meestal vrij soortenarm, bij een constanter chloridegehalte is de soortenrijkdom hoger. Met name van belang als foerageergebied voor vogels.

Doelsoorten

Vogels

Bergeend, Visdief

Vaatplanten

Zilte waterranonkel

3.32 Nat, matig voedselrijk grasland

Dit type grasland komt voor op plaatsen die in de winter en het voorjaar langdurig onder water staan. In de zomer daalt het waterpeil snel. Het is van belang voor 'kritische' weidevogels van natte omstandigheden, waaronder Tureluur en Watersnip.

Doelsoorten

Zoogdieren

Dwergmuis

Vogels

Brandgans, Tureluur, Visdief, Watersnip, Scholekster

3.39 Bloemrijk grasland van het rivieren- en zeeleigebied

Komt voor op vooral vochtige, tot droge, zwak eutrofe gronden. Door de vele specifieke omstandigheden die binnen het type kunnen voorkomen kan een opvallend grote rijkdom aan doelsoorten onder de vaatplanten voorkomen. Wanneer binnen het gebied een afwisseling is tussen lage, vochtige en hoge, droge delen en tussen begroeiingen met een open structuur, grazige begroeiingen en zoomachtige vegetaties is vooral een rijke levensgemeenschap te verwachten.

Doelsoorten

Zoogdieren

Dwergmuis, Veldspitsmuis

Vogels

Scholekster, Tureluur

Vaatplanten

Kamgras

3.41 Binnendijks zilt grasland

Lage en ijle tot dichte en ruige begroeiing van zouttolerante pionierplanten, grassen, biezen en kruiden, gelegen op zeer natte tot matig natte gronden die onder invloed staan van brak tot zout kwel- en oppervlaktewater.

Doelsoorten

Vogels

Bergeend, Brandgans, Kluut, Scholekster, Strandplevier, Tureluur, Visdief, Watersnip

Vaatplanten

Dunstaart, Echte heemst, Zeevertmuur

4.5 Recreatief medegebruik

Het gebied is goed ontsloten. Aan de zuidzijde van het gebied ligt een weg onder de Vogelzangse Zeedijk. Middendoor het gebied loopt de Sint Jacobspolderweg. Door de beperkte oppervlakte van het gebied en de ligging aan de zeedijk, is het gebied goed te overzien vanaf de wegen en de zeedijk. Omdat het gebied een belangrijke functie heeft als hoogwatervluchtplaats voor kustvogels is betreding van het gebied niet gewenst.

5 Inrichting en beheer

5.1 Inrichting

Oostelijk deel plangebied

Grondverzet

In figuur 5.1.1 worden de noodzakelijke inrichtingsmaatregelen weergegeven. Voor het creëren van permanent open water wordt gegraven tot ca. 0,9 m - NAP. Door verschillen in maaiveldhoogte houdt dit in, dat minimaal 20 cm en maximaal 80 cm wordt afgegraven. De tussenliggende eilanden worden afgegraven tot een diepte van ca. 0,6 m - NAP. Belangrijk is dat vooral geleidelijke overgangen worden gecreëerd (flauwe taluds) tussen de verschillende eenheden.

Langs de rand van het gebied wordt een lage kade van ca. 50 cm hoog met een flauw talud aangebracht. De overige vrijkomende grond wordt indien mogelijk afgevoerd.

Waterhuishouding

- Eventueel aanwezige drainage wordt verstoord.
- In de noordoosthoek van het plangebied wordt langs de hoofdwaterloop een regelbare stuw geplaatst. Het peil wordt ingesteld op 0,6 m - NAP en het peilbeheer kan middels deze stuw in de toekomst verder worden verfijnd.
- In het oostelijk deel van het gebied wordt een kwelbuis geplaatst. Als de capaciteit onvoldoende blijkt kan een tweede kwelbuis worden bijgeplaatst.
- Rondom het gebied wordt een kade geplaatst waardoor waterretentie mogelijk wordt.

Diversen

- De aanwezige houtopstand wordt verwijderd, evenals het gronddepot in het zuidoosten van het terrein.

Westelijk deel plangebied

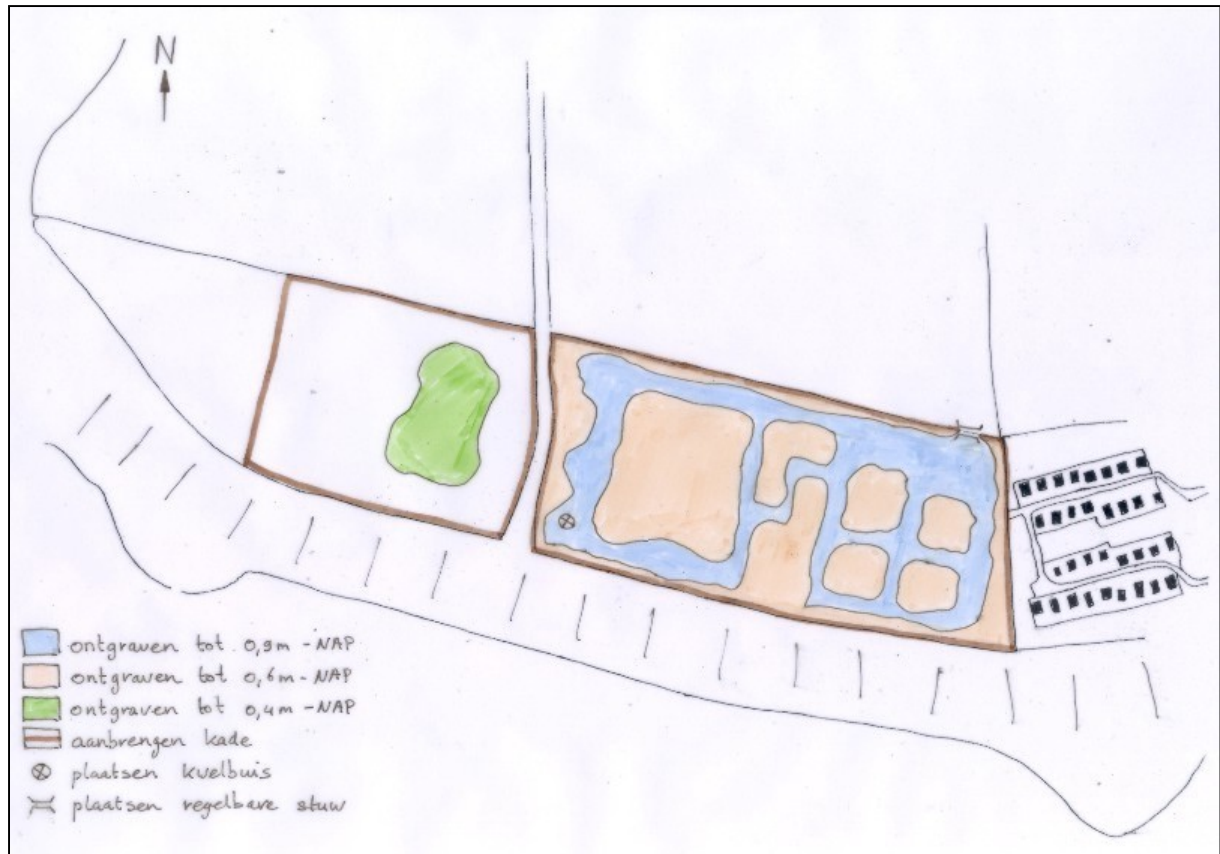
Grondverzet

Ter plaatse van het laagste deel wordt ca. 40 cm ontgraven.

Waterhuishouding

Eventueel aanwezige drainage wordt verstoord.
Rondom het gebied wordt een kade geplaatst.

De vrijkomende grond kan worden verwerkt in de kade. Eventueel kan ook grond worden gebruikt om de omliggende landbouwpercelen op te hogen. De overige grond dient te worden afgevoerd.

Figuur 5.1.1: Inrichtingsmaatregelen in het plangebied Sint Jacobspolderweg

5.2 Beheer

- *Vegetatiebeheer*
In het gebied zal extensieve begrazing worden toegepast.
- *Waterbeheer*
Het oppervlaktewaterpeil zal worden ingesteld op een winterpeil van 0,6 m - NAP. Op basis van de ontwikkelingen van het natuurgebied kan een verdere fijnregeling van het peilbeheer plaatsvinden.

5.3 Nabuurschap

Een groot deel van het natuurgebied wordt ingericht als brakke natuur (open water en zilt grasland). In de huidige situatie is het oppervlaktewater van de omliggende sloten eveneens brak. Eventuele effecten van het verhogen van het oppervlaktewaterpeil in omliggende percelen wordt onderzocht en indien nodig met maatregelen (extra drainage) gecompenseerd.

Om eventuele overlast van het overwaaien van schadelijke onkruiden uit het gebied te voorkomen, kan in de ontwikkelingsfase van het gebied een aangepast beheer worden gevoerd (tijdelijk hogere begrazingsdruk, aanvullend maaien).

6 Monitoring

Door middel van monitoring kan inzicht worden verkregen in de ontwikkeling van natuurgebieden na inrichting. De monitoring richt zich op de tijd tussen de inrichting en het bereiken van het streefbeeld; de fase van het ontwikkelingsbeheer. Na deze periode vervalt het onderscheid tussen natuurontwikkelingsgebieden en reeds bestaande natuurgebieden.

Voor het natuurontwikkelingsgebied Sint Jacobspolderweg geldt naar verwachting een ontwikkelingstermijn van 5 à 10 jaar.

In dit natuurontwikkelingsplan worden globaal de te monitoren onderdelen aangegeven. Op basis daarvan wordt door de terrein- en waterbeheerder een monitoringsplan opgesteld, dat wordt voorgelegd aan de werkgroep natuurontwikkeling.

Monitoringsonderdelen

o Vegetatie

Voor plangebied Sint Jacobspolderweg is het van belang de ontwikkeling van vegetatiecomplexen te volgen. Aan de hand daarvan kan worden bepaald hoe de zoutgradiënt zich binnen het gebied ontwikkelt. Streeplijsten en luchtfoto's (in het najaar) vormen hiervoor een bruikbaar instrument.

Uitvoerende instantie: Terreinbeheerder (Natuurmonumenten)

o Avifauna

De ontwikkeling van de verschillende functies voor de avifauna zal naar verwachting snel verlopen. De verschillende functies zijn:

- broedgebied voor kustvogels
- overwinteringsgebied voor kustvogels
- hoogwatervluchtplaats
- broedgebied voor weidevogels

Uitvoerende instantie: Terreinbeheerder (Natuurmonumenten)

o Oppervlaktewater

Om te kunnen beoordelen of het ingestelde streefpeil voldoet en kan worden gehandhaafd, is informatie nodig omtrent het peilbeheer van het oppervlaktewater. Dit kan gemeten worden bij de stuw.

Uitvoerende instantie: Beheerder oppervlaktewater (Waterschap Zeeuwse Eilanden)

o Grondwater

Informatie over de grondwaterkwaliteit en interne effecten van de genomen waterhuishoudkundige maatregelen kan worden verkregen door het plaatsen en opnemen van freatische grondwaterbuizen.

Uitvoerende instantie: Terreinbeheerder (Natuurmonumenten)

7 Literatuur

- Bal, D., H.M. Beije, M. Fellingier, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal & F.J. van Zadelhoff (2001). Handboek Natuurdoeltypen. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.
- Bekker, J.P. (2002). Zoogdierinventarisatie Zak van Zuid-Beveland. Mededeling 63 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), Veere.
- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk (1986). Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun Bedreiging. Vijfde Herpetogeografisch verslag, Hoogwoud.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk en J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Utrecht.
- Dekker, C. (1971). Zuid-Beveland. De historische geografie en de instellingen van een Zeeuws eiland in de middeleeuwen. Van Gorcum's Historische Bibliotheek Nr. 87, Assen.
- Haperen, A.A.M., van, (1983). De vegetatie van Midden-Zeeland. Provinciale Planologische Dienst voor Zeeland, Middelburg.
- Hoekstein, M. (2000). Broedvogels van de Zak van Zuid-Beveland in 2000. Sovon-Inventarisatierapport 2000/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Ministerie Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (2000). Natuur voor mensen, mensen voor natuur. Nota natuur, bos en landschap in de 21^e eeuw, Den Haag.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat (2004). Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. Voortgangsrapportage 2004, Middelburg 2005.
- Provincie Zeeland (1996). Gebiedsperspectief Waardevol Cultuurlandschap (WCL) Zak van Zuid-Beveland, Middelburg.
- Provincie Zeeland (2000). Werk in uitvoering. 10-puntenplan voor het Zeeuwse natuurbeleid, Middelburg.
- Provincie Zeeland (2000). Samen Slim met Water. Waterhuishoudingsplan 2001 – 2006, Middelburg.
- Provincie Zeeland (2005). Natuurgebiedsplan Zeeland 2005, Middelburg.
- Rozemeijer, G.T. & N. de Schipper (2000). Roofvogelbroedonderzoek in Noord en Zuid Beveland 2000. Rapport Vogelwerkgroep de Bevelanden, Goes.
- Rummelen, F.F.F.E., van, (1978). Geologische kaart van Nederland. Beveland, Haarlem.
- Stichting voor Bodemkartering (1987). Bodemkaart van Nederland. Schaal 1:50.000, Wageningen.
- Vergeer, J.W. & G. van Zuylen (1994). Broedvogels van Zeeland, Utrecht.
- Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland, Stichting Het Zeeuwse Landschap & De Koperen Tuin (2003). Dagvlinders in Zeeland, Goes.
- Wilderom, M.H. (1968). Tussen Afsluitdammen en Deltadijken 3: Midden-Zeeland (Walcheren en Zuid-Beveland), Vlissingen.

8 Verantwoording

Informatie:

Provincie Zeeland
Directie Ruimte Milieu en Water
Groene Woud 1
4330 AD Middelburg

Behandeld door de Werkgroep Natuurontwikkeling Zeeland op 20 december 2005

Werkgroepleden:

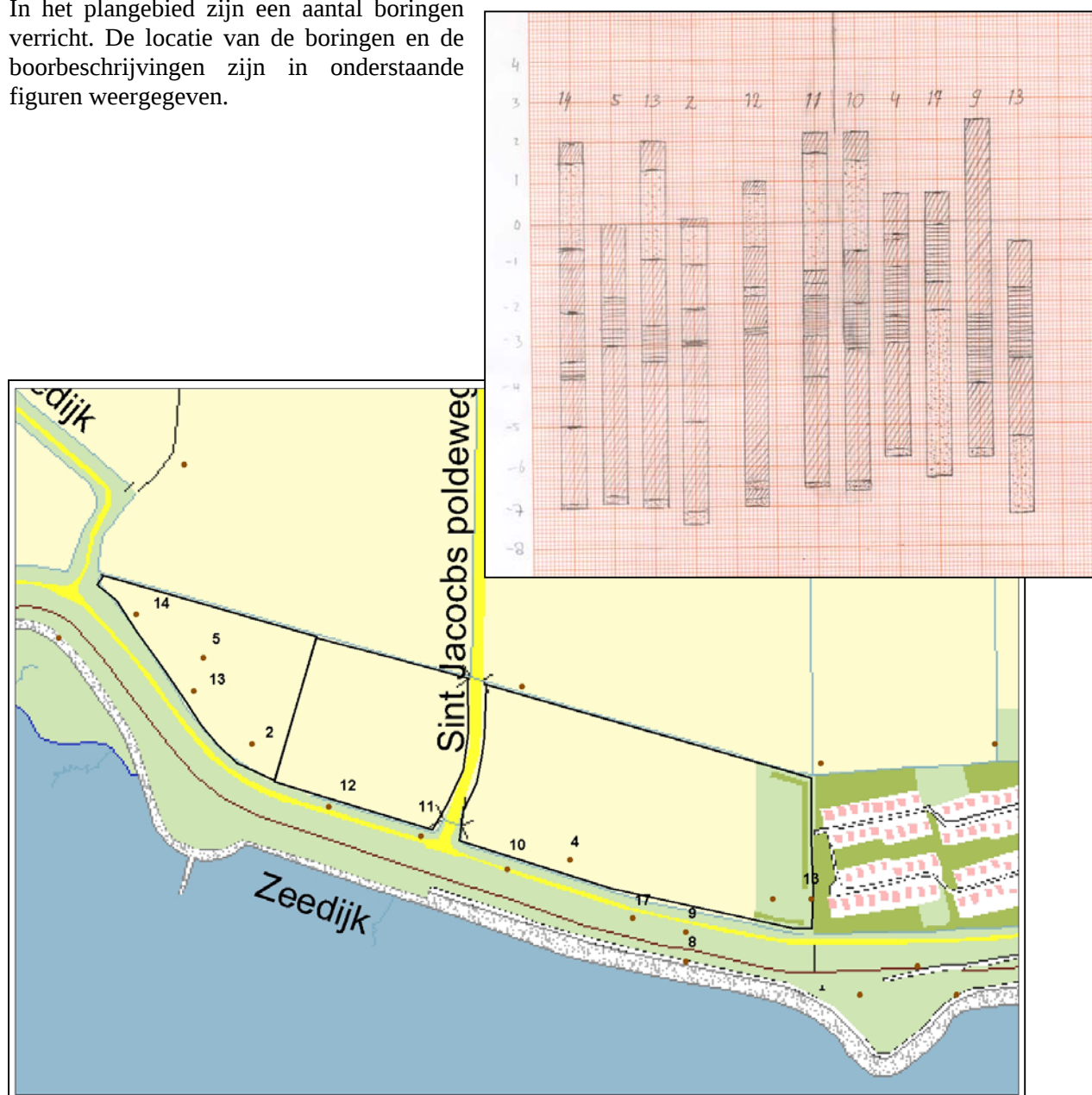
Voorzitter: John Beijersbergen (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Secretaris: Kristel Verhage (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Han Sluiter (*Staatsbosbeheer*)
Gert-Jan Buth (*Stichting Het Zeeuwse Landschap*)
Wouter van Steenis (*Vereniging Natuurmonumenten*)
Yvonne van Scheppingen (*Waterschap Zeeuws-Vlaanderen*)
Anne Fortuin (*Waterschap Zeeuwse Eilanden*)
Rinus Meeuwse (*Dienst Landelijk Gebied*)
Mariëtte Berrevoets (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Jeroen de Maat (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Ronnie Hollebrandse (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Piet van der Reest (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Rozemarie Koole (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Angelique Nijssen (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Piet Goossen (*Provincie Zeeland, directie RMW*)
Miek Geerts (*Provincie Zeeland, directie WEB/WLZ*)

Agendalid recreatief medegebruik:

Jan Reijnhoudt (*Provincie Zeeland, directie WEB/ECO*)

Bijlage 1: Boringen plangebied Sint Jacobspolderweg

In het plangebied zijn een aantal boringen verricht. De locatie van de boringen en de boorbeschrijvingen zijn in onderstaande figuren weergegeven.

Figuur 1 (boven): Beschrijving boringen Sint Jacobspolderweg (Verklaring arcering: diagonaal: klei; horizontaal: veen; stippen: zand); Figuur 2 (onder): Ligging boringen

Bijlage 2: Broedvogelinventarisatie 2000 (SOVON)

Tabel 1: Territoria van aandachtsoorten en landelijk zeldzame of schaarse soorten. Alleen soorten die waarschijnlijk of zeker broedend zijn aangetroffen zijn in deze tabel opgenomen. Rode Lijstsoorten zijn aangegeven met een sterretje.

AANTAL TERRITORIA PER ATLASBLOK										
NB: van de schaarsere soorten zijn alleen de waarschijnlijke en zekere territoria meegeteld										
	48_25	48_35	48_45	48_55	48_46	48_56	48_27	48_37	48_57	
locatie	W. Schenge	Nieuwdorp	Vestendse Wee	Inlaag 1887	Ovezande	Zuidgors	Goes	s Gravenpolder	Scheldeoort	Totaal
Te tellen Km-hokken:	8	8	8	0	8	1	8	8	1	50
Oppervlak (km2):	25	25	19,8	0,5	25	4,8	24,3	24	0,9	149,3
Dodaars *	6		2			1	6	4	4	19
Fuut	4				2	1	1			8
Knobbelzwaan	1		1			1	2			5
Grauwe Gans	1									1
Brandgans					5					5
Nijlgans	1							1		2
Bergeend	8	2	15	5	24	15	30	63	2	164
Wintertaling			1							1
Slobeend	10	2	7	1	3	1	9	5		38
Zomertaling *			1							1
Kuifeend	5		10	2	7	2	23	15		64
Bruine Kiek	6		4		2	1	2	3		18
Buizerd	2	3	1		1	1	1	4		13
Boomvalk		1			1		1	2		5
Torenvalk	3	5	3		9	3	6	7		36
Sperwer	2	1	1		2	1	3	2		12
Patrijs *	15	12	10		2		4	13		56
Waterral	4		5					6		15
Kluut *			4	16	2	2	33	3	11	71
Kleine Plevier								3		3
Bontbekplevier *			1				1			2
Grutto *					1		1			2
Tureluur *	2	8	10	7	3	36	12	8	1	87
Zomertortel	11	20	18		55	6	26	33	6	175
Steenuil *		3			2			1		6
Ransuil	2	1			1	1	2	4	1	12
Groene Specht *	7	14	8		45	3	21	40		138
Veldleeuwerik	42	46	34	3	2	8	33	39	2	209
Huiszwaluw	42	56	83		159	49	51	41		481
Cele Kwikstaart	42	31	50		18	8	41	39	1	230
Rouwkwikstaart								1		1
Nachtegaal	8							2		10
Blauwborst	24		15		1	3	8	4		55
Roodborsttapuit *		2								2
Graszanger						1				1
Grote Lijster	10	12	12		54	4	12	41	1	146
Sprinkhaanzanger	1		1							2
Rietzanger *	45	3	3		2		5	1		59
Wielewaal	1									1
Putter	9	11	8		22	1	31	21	3	106